

JÖRN
LIER
HORST
TAPAUS 1569

Suomentanut Päivi Kivelä



Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava



NORLA

Norwegian Literature Abroad on tukenut tämän käännöksen julkaisua.

Norjankielinen alkuteos *Sak 1569*

Copyright © Jørn Lier Horst 2020

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-43150-3

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2024



Kärpänen lensi vesilasin reunalle. Wisting huitaisi sen pois ja meni istumaan auringonvarjon alle suojaan. Hän joi puoli lasillista ja katsoi askelmittarin lukeman puhe-
limen sovelluksesta. Melkein neljätuhatta, eikä kello ollut vielä kahtatoistakaan. Suurin osa oli tullut ruohonleikkuria edestakaisin työnnellessä. Tavoitteena oli kävellä loman aikana kymmenentuhatta askelta joka päivä, mutta toistaiseksi keskiarvo oli jäänyt alle kahdeksantuhannen.

Pari vuotta ennen Ingridin kuolemaa he olivat molemmat saaneet Thomasilta joululahjaksi askelmittarin. Se oli pieni laite, joka kiinnitettiin vyöhön tai housunvyötäröön lonkan yläpuolelle. Se laski askeleet lantion liikkeiden perusteella. Ensimmäiset viikot he kilpailivat kumpi käveli enemmän. Vähitellen mittari alkoi unohtua laatikkoon, mutta puhelin oli aina mukana.

Hän katsoi näyttöä silmiään siristellen ja avasi selaimen. Nettelehdissä kerrottiin Agnete Rollista. Hän oli kadonnut sinä päivänä kun Wisting jäi lomalle, mutta katoamisilmoitus oli tehty vasta kaksi päivää myöhemmin. Ensimmäisissä uutisjutuissa kuvailtiin etsintöjä, mutta vähitellen tapaus alkoi muistuttaa aina vain vähemmän tavallista katoamista. Se muistutti selvästi jotain muuta. Sellaista mikä oli Wistingille hyvin tuttua.

Enää ei kenttäjohtaja selostanut, mitkä alueet oli tutkittu. Tapaus oli siirtynyt uuteen vaiheeseen ja lausuntoja antoi Nils Hammer. Paikallislehden toimittaja nimitti Hammeria kolmessa kohdassa rikososaston johtajan sijaiseksi.

Mitään uutta ei näyttänyt selvinneen. 32-vuotias Agnete Roll oli ollut kaupungilla miehensä kanssa. Heille oli tullut erimieliisyyttä ja nainen oli lähtenyt kotiin ennen miestänsä. Puolen tunnin kuluttua mies oli sanonut kavereilleen, että hänkin lähtisi kotiin. Lehden mukaan kadonnut nainen nähtiin viimeksi hänen poistuessaan Stavernin keskustassa pubista vähän ennen keskiyötä. Siitä oli nyt neljä päivää.

Aina avatessaan selaimen Wisting odotti kahta eri vaihtoehtoa. Agnete Rollin ruumis oli löydetty tai aviomies oli pidätetty murhasta epäiltynä.

Hän laski iPadin kädestään ja joi taas lasista vettä. Ojensi ja lat suoraksi ja kallisti päätä taaksepäin. Taivaalla kaarteli lokki.

Hän luki mieluummin paperilehtiä, mutta ei aina malttanut odottaa uutisia seuraavaan aamuun. Ei varsinkaan jos jokin tapahtui. Hän halusi pysyä ajan tasalla ja tarkistaa tilanteen missä ja milloin vain. Ja oli mukava huomata, että hallitsi uuden teknologian ja pystyi omaksumaan uusia tiedonhankkimistapoja.

Tuntui oudolta seurata mahdollista murhatutkintaa sivusta, osallistumatta siihen mitenkään. Lehtitiedoista päätellen jutussa oli paljon hämää. Agnete Rollin miehen nimeä ei mainittu, mutta Wisting oli löytänyt tiedon sosiaalisesta mediasta. Erik Roll oli vaimoan vuotta vanhempi ja työskenteli paikallisessa tietokonealan yrityksessä. Hän oli odottanut melkein kaksi vuorokautta ennen kuin ilmoitti vaimonsa katoamisesta. Se sopi tiettyyn kuvioon.

Katoamistapaukset olivat aina vaikeita, mutta Wisting tiesi, miten olisi järjestänyt tutkinnan. Täytyisi edetä leveällä rintamalla ja kaivaa syvältä. Leveyttä tarvittiin, ettei mikään vaihto-

ehto jäisi huomaamatta, ja syvälle menemällä havaittiin normaalisti poikkeavat asiat, jotka voisivat antaa tutkinnalle suunnan.

Hän tiesi että Hammer ja toiset tekivät niin. Erik Rollin ympärillä kaivettiin nyt syvältä.

Hän pystyi kirjautumaan poliisin tietojärjestelmiin ja lukemaan raportteja kotonakin, mutta oli tarkoituksellisesti jättänyt sen tekemättä. Oli parasta totutella pysymään ulkopuolella, ikää oli sen verran että jonkin ajan kuluttua hän joutuisi jättämään poliisitalon lopullisesti.

Siitä huolimatta uteliaisuus ei antanut rauhaa. Katoamistapaukset ratkesivat yleensä selvittämällä tarkasti, mitä katoamista edeltävinä päivinä oli puhuttu ja tehty.

Tuttu ääni sai hänet raottamaan silmiään. Postilaatikon kansi kolahti kadun varressa talon etupuolella.

Hän istui paikallaan, kunnes kuuli että postinjakaja ajoi eteenpäin. Silloin hän käveli talon läpi etupihalle. Harmaa kissa makasi autotallin varjossa. Se nousi ylös, juoksi kadulle ja häipyi naapurin pihaan.

Wisting katsoi tyttären talolle päin. Hän oli luvannut huolehtia myös Linen posteista. Tytär oli ollut poissa jo viisi päivää.

Hän otti postit omasta laatikosta. Nippu mainoksia ja yksi kirje. Valkoinen kuori, johon oli kirjoitettu hänen nimensä ja osoitteensa selkein kirjaimin.

Hän vilkaisi taustapuolta, mutta siihen ei ollut merkitty lähettäjä.

Linen postilaatikossa oli samat mainokset, ei mitään muuta. Hän heitti ne suoraan keräyspaperilaatikkoon ja meni kotiin avaamaan kirjeen.

Hänelle tuli enää hyvin harvoin kirjeitä, ainakaan tällaisia. Eikä tullut paljon laskujakaan. Ne menivät suoraan verkkopankkiin.

Kirjoitustapa oli erikoinen. Mustat kirjaimet olivat lähes painetun näköisiä. William- ja Wisting-sanojen W:t olivat niin sa-

manlaiset, että hän epäili kirjettä hetken osoitteelliseksi mainokseksi, mutta i:t olivat vähän erilaisia, ilmeisesti nimi ja osoite oli sittenkin kirjoitettu käsin.

Hän otti keittiönlaatikosta terävän veitsen ja aukaisi sillä kuoren. Siinä oli vain yksi paperi, joka oli taitettu kahteen kertaan. Se ei ollut täysin sileä, näytti kuin se olisi ensin rypistetty palloksi ja sitten oiottu. Keskellä paperia oli numerosarja: 12-1569/99.

Numerot oli kirjoitettu samalla tavalla kuin nimi ja osoite. Siististi ja huolellisesti. Jäykästi ja tarkasti.

Hän katseli paperia pitkään. Hän tiesi mitä näki, mutta ei kuitenkaan ymmärtänyt.

Se oli tapausnumero, sellainen joita käytettiin hänen poliisinuransa alkuaikoina. Nykyään jokainen rikostapaus sai kahdeksannumeroisen viitenumeron, aikaisemmin numeroihin sisältyi myös tietoa. Viimeiset kaksi numeroa kauttaviivan jälkeen kertoivat vuosiluvun. 1999. Kaksi ensimmäistä ilmoittivat, mille poliisipiirille tapaus kuului. 12 oli Porsgrunnin entinen poliisiasema. 1569 oli varsinainen tapausnumero, joka aloitettiin aina vuoden alussa ykkösestä.

Hän ei ymmärtänyt.

Hän laski paperin keittiönpöydälle ja katseli sitä.

Bamblen poliisiasema Larvikin lähellä kuului poliisipiiriin 12, mutta Wisting ei ollut koskaan työskennellyt siellä. Piiri oli suunnilleen samankokoinen kuin Wistingin, noin 50 000 asukasta. Rikostapauksiakin tuli suunnilleen sama määrä vuodessa, noin 3000. Siitä päätellen tapaus 1569 oli kesältä 1999.

Siitä oli niin kauan, että asiakirjat oli todennäköisesti poistettu sähköisestä järjestelmästä. Niitä ei löytyisi tietokoneelta, mutta paperit olivat jossain arkistossa.

Hän yritti muistella, oliko kesällä 1999 tapahtunut jotain erikoista, mutta mitään ei tullut mieleen. Line ja Thomas olivat täyttäneet kesäkuussa kuusitoista ja menneet syksyllä lukioon.

Hänen muistaakseen he eivät olleet matkustaneet kesälomalla minnekään. Line oli saanut kesätyöpaikan jäätelökioskista Stavernista, vai oliko se vasta seuraavana kesänä? Thomas oli ollut töissä pienvenesatamassa.

Hän jätti kirjeen pöydälle ja meni terassille, otti iPadin ja teki haun vuodesta 1999. Suurimmilla sanomalehdillä oli ollut nettisivut jo silloin, mutta hakuja oli vaikea tehdä. Onneksi oli sivuja, joihin oli koottu jokaisen vuoden tärkeimmät tapahtumat. Orderudin talon kolmoismurha tapahtui 23. toukokuuta. Venäjällä Boris Jeltsin erotti hallituksen, Turkissa 15 000 ihmistä menetti henkensä maanjäristyksessä. Norjassa pidettiin kunnallisvaalit ja Bill Clinton vieraili Oslossa.

Hän teki haun *Porsgrunn* 1999, mutta osumat olivat melko sekalaisia. Joukossa oli muutama poliisiin liittyvä, mutta niissä ei ollut mitään erityistä.

Tapauksesta 1569 ei ollut välttämättä kerrottu lehdissä, mutta nimettömän kirjeen kirjoittajalla oli ollut syynsä lähettää numero hänelle. Tapauksen täytyi liittyä tavalla tai toisella häneen.

Tai sitten ei.

Hän oli saanut jonkin verran nimettömiä kirjeitä rikostutkijana toimiessaan. Ne olivat yleensä pitkiä, täynnä salaliitoviittauksia ja epämääräisiä väitteitä. Osa kirjeistä oli suunnattu häntä ja hänen johtamiaan tutkintoja vastaan, osa oli lähetetty vain koska hän oli rikostutkija.

Wisting meni takaisin keittiöön ja tarkasteli kirjainten eri-koista muotoa. Ne oli luultavasti kirjoitettu mustalla tussilla, jonka kärki oli noin millimetrin levyinen. Kuoressa oli postimerkki ja se oli leimattu edellisenä päivänä, mutta leimasta ei selvinnyt missä kirje oli postitettu.

Tuntui lähes tunkeilulta kun tällainen kirje tuli omaan postilaatikkoon. Siinä ei ollut mitään uhkaavaa, mutta se oli epämiellyttävää. Se herätti levottomuutta, oli kuin varoitus siitä, että lisää oli tulossa.

Hän otti keittiölaatikosta rullan muovisia pakastuspusseja, repäisi irti kaksi ja siirsi haarukan avulla paperin toiseen pussiin ja kirjekuoren toiseen.

Asia alkoi ärsyttää. Se ei häviäisi mielestä. Hänen olisi selvitettävä, mistä tapauksessa oli ollut kyse.

Porsgrunnissa ei ollut enää poliisiasemaa, mutta paperit oli luultavasti siirretty muuttokuormassa Skienin uudelle poliisitalolle. Sieltä voisi saada vastauksen tänään. Huonoimmassa tapauksessa asiakirjat oli viety valtionearkistoon ja tietojen saamiseen kuluisi monta päivää.

Hän soitti rikososaston sihteerille Bjørg Karinille. Nainen oli siviilityöntekijä, mutta yksi osaston tärkeimmistä. Hän piti pyörät pyörimässä. Hän oli ollut poliisin palveluksessa kauemmin kuin Wisting ja tuns kaikki kiemurat ja oikotiet. Wisting kysyi aina häneltä kun ei tiennyt, kenen puoleen kääntyä. Bjørg Karin tietäisi, kenelle voisi soittaa naapurilääniin ja pyytää tutkimaan arkistoa.

Ennen kuin pääsi asiaan Wisting joutui kertomaan miten loma oli sujunut ja juttelemaan säästä ja loppukesän suunnitelmista.

Hän ei kertonut nimettömästä kirjeestä, sanoi vain että kyseessä oli naapuripiirissä sattunut vanha tapaus.

”Voisitko tilata asiakirjat minulle?”

Bjørg Karin ei kysellyt mitään.

”Soitan Elille”, hän vastasi. ”Paperit ovat täällä kun palaat lomalta.”

Ilmeisesti Eli oli vastaavassa virassa kuin Bjørg Karin.

”Haluaisin saada ne niin pian kuin mahdollista”, Wisting sanoi.

”Ymmärrän”, Bjørg Karin vastasi vaikka ei siltä vaikuttanutkaan. ”Sisäinen posti tulee huomenna kahdentoista aikaan.”

”Kuulostaa hyvältä.”

He alkoivat lopetella puhelua.

”Vielä lisäksi”, Wisting sanoi ja vilkaisi kirjettä. ”Voisitko pyytää Eliä katsomaan millainen tapaus se on ja voisitko ilmoittaa sitten minulle?”

Äänestä kuuli, että Bjørg Karin ihmetteli miksi Wisting pyysi vanhan tapauksen asiakirjoja, mutta hän ei kysynyt mitään, lupasi vain tehdä niin kuin pyydettiin.

Wisting palasi terassille ja alkoi lukea nettilehtiä. Puolen tunnin kuluttua Bjørg Karin soitti.

”Puhuin Elin kanssa”, hän aloitti ja oli hetken hiljaa. ”Voisiko pitää paikkansa, että kyseessä on murhatapaus?”

”Voisi”, Wisting vastasi. ”Minulla on pelkkä tapausnumero.”

”Eli lähettää paperit meille”, Bjørg Karin jatkoi. ”Ne ovat täällä huomenna lounasaikaan.”

”Hyvä”, Wisting sanoi.

Hän nousi, meni kaiteen viereen ja katseli alapuolella leviävää kaupunkia.

”Kuka uhri oli?” hän kysyi.

”Tone Vaterland”, Bjørg Karin vastasi.

Nimi oli aivan tuntematon. Wisting toisti sen itsekseen, mutta mitään ei tullut mieleen.

”Nähdään huomenna?” Bjørg Karin sanoi. ”Tulet käymään täällä?”

”Kyllä, nähdään huomenna”, Wisting vahvisti.

2

4. heinäkuuta 1999, klo 20.48

Tone Vaterland nousi pyörälleen. Toinen poljin rahisi ketjunsuojaa vasten joka polkaisulla. Kun vauhti kiihtyi, polkupyörä alkoi rämistä. Sellainen se oli ollut siitä asti kun hän oli ajanut syksyllä ojaan. Etujarrukaan ei toiminut kunnolla. Mutta mitä siitä. Kohta hän ei enää tarvitsisi pyörää. Hän täyttäisi kuuden viikon kuluttua kahdeksantoista ja autokoulunopettaja oli suunnitellut, että ajokoe voisi olla syyskuun alussa. Sitten hän saisi äidin auton.

Rekka jymisi ohi ja ilmanpaine heilautti pahasti. Hän ei kuitenkaan kaatunut vaan polki eteenpäin.

Osa matkasta oli pakko ajaa valtatie E18. Hän oli kolmatta kesää töissä Norheimslettan grillikioskilla. Ensimmäisenä kesänä isä tai äiti oli vienyt hänet töihin ja hakenut sieltä, useimmiten äiti. Tänä kesänä he olivat lomalla pohjoisessa. Hän olisi yksin kotona neljä viikkoa.

Vilkasliikenteistä tietä joutui ajamaan vain pari kilometriä. Helteisinä päivinä niin kuin tänäänkin hän poikkesi yleensä iltauinnille Stokkevannetille. Pesi rasvankäryt tukasta ja vaihtoi

puhtaat vaatteet. Se oli huonoin puoli työssä, rasvakeittimen ja paistorasvan haju. Se tarttui joka paikkaan. Hän jätti aina vaihtovaatekassin ulos pyörän viereen, ettei sekinkään alkaisi haistua. Muuten työ oli mukavaa. Palkka oli hyvä eikä tekemistä ollut liikaa, mutta kuitenkin sen verran että aika kului nopeasti. Asiakkaista suurin osa oli ohikulkumatalla olevia lomalaisia, mutta grillillä kävi myös vakioasiakkaita. Pari heistä oli inhottavia. Hän oli opetellut sulkemaan korvansa heidän rivoilta huomautuksiltaan. Ja sitten oli Mopo-Rolf, joka ei koskaan sanonut muuta kuin *Kahdeksan ja kokis*. Kahdeksan oli hänen tilaamansa aterian numero, lehtipihvihampurilainen ja puolen litran juoma. Hän kävi aina vessassa, ennen syöntiä ja syönnin jälkeen, ja vii- pyi siellä joskus neljännestunnin. Nyt Rolf ei ollut käynyt muu- tamaan päivään.

Puiden takaa oikealta alkoi näkyä veden välkettä.

Hän kääntyi valtatieltä vanhalle, ruohottuneelle maantielle ja laskeutui pyörältä polun päässä.

Muita polkupyöriä ei näkynyt eikä rannasta kuulunut ääniä. Luultavasti hän saisi olla yksin.

Hän heilautti repun olalle ja juoksi polkua loppumatkan. Kalliolla näkyi merkkiä läikkiä, rannalla oli ollut muita uimareita vä- hän aikaa sitten.

Hän katseli ympärilleen. Vastarannalla meloi joku kanooti- la, siinä kaikki.

Hän veti Bamblen grillin violetin työpuseron päänsä yli, pot- kaisi kengät jalasta ja riisui housut.

Kaksi iltaa sitten hän oli uinut alastomana.

Hän vilkaisi vielä ympärilleen ja mietti voisiko tehdä nyt sa- moin. Meloja oli matkalla pois päin. Polulla ei näkynyt ketään. Ei kuulunut kuin liikenteen kaukainen kohina valtatieltä.

Hän otti pyyhkeen ja sampoopullon mukaan kalliolle, siitä ne saisi helposti. Sitten hän riisui nopeasti alusvaatteet, piilotti ne repun alle ja nousi seisomaan valmiina sukeltamaan.

Hän tunsi itsensä vapaaksi ja ajatteli sitä hetken. Kohta kahdeksantoista. Yksin kotona kesän ajan. Omaa rahaa. Eikä siinä kaikki. Hän oli lopultakin päässyt Dannysta eroon.

Hän astui vielä askeleen, ojensi kädet ylös ja painoi kämment yhteen. Keinutteli hiukan polviaan ja sukelsi. Liukui monta metriä veden alla silmät kiinni ja pulpahti sitten pintaan.

Vesi oli vieläkin lämpimämpää kuin edellisenä iltana. Pitkät hiukset tarttuivat kasvoihin. Hän pyyhkäisi ne pois ja vilkaisi rannalle. Ei näkynyt ketään.

Hän ui muutaman vedon selällään, kääntyi ja jatkoi rauhallista rintauintia. Nosti ja laski kasvoja veteen. Löysi rytmin.

Huomenna olisi töitä, mutta sitten olisi kaksi päivää vapaata. Hän lähtisi Marian kanssa bussilla Langesundiin. Ehkä heidät päästettäisiin Tordenskioldiin, Maria tunsi yhden ovimiehen.

Kahdenkymmenen metrin päässä rannasta hän kääntyi ja ui takaisin. Kun jalat ulottuivat pohjaan hän kahlasi syvässä vedessä rantaan ja kurkotti sampoopullon käteensä.

Muutama lintu lähti lentoon puusta polun varresta, muuten oli hiljaista.

Hän otti sampoota kämmenelle ja jätti pullon kellumaan siksi aikaa kun vaahdotti hiukset. Sitten hän nousi osittain vedestä ja pesi sampoolla vartalonsa pitäen koko ajan silmällä polkua. Hän ui muutaman vedon, sukelsi ja huuhteli vaahdon pois, nousi sitten kalliolle, kuivasi itsensä nopeasti ja pukeutui.

Juuri ajoissa, polulta kuului askelia.

3

Wisting heräsi vähän ennen neljää kuten tavallista. Hän heilautti jalat sängynlaidan yli, nousi ja meni puoliuunessa vessaan. Hän ei sytyttänyt valoja, että nukahtaisi helpommin uudestaan sänkyyn palattuun.

Uniset ajatukset siirtyivät kesän 1999 tapaukseen. Asia oli vaivannut häntä loppupäivän ja valvottanut iltayöstä. Ja pyöri mielessä edelleen.

Tapaus 12-1569/99.

Netistä ei selvinnyt vanhasta murhajutusta paljonkaan, lähinnä että se oli ratkaistu. Lehtitietojen perusteella tapaus vaikutti yksinkertaiselta. Eräs mies oli pidätetty kolmen päivän kuluttua ja hän oli saanut seitsemäntoista vuoden vankeustuomion.

Ohut suihku lorisi vaimeasti pönttöön.

Kirje vaivasi häntä. Joku halusi kiinnittää hänen huomionsa tähän vanhaan tapaukseen ja oli onnistunut. Kun vain tietäisi miksi.

Hän tunsu ettei saisi heti unta jos menisi sänkyyn. Niinpä hän meni keittiöön ja laski vettä lasiin.

Kirje ja kuori olivat jääneet työtasolle. Hän nosti kirjepussia ja piti sitä tiskipöydän lamppua vasten. Joskus oli käynyt niin, että kirjepaperiin oli jäänyt painaumuksia kun lehtiössä sen päällä olleeseen paperiin oli kirjoitettu, ja painaumamat olivat paljasta-

neet lähettäjän, mutta tässä paperissa niitä ei ollut. Paperi voitaisiin tietysti analysoida ja selvittää sen valmistaja ja myyntipaikat, mutta siihen olisi turha uhrata aikaa ja voimia. Kaikkia paperituotteita valmistettiin suuret määrät. Hänelläkin oli luultavasti samanlaisia kirjekuoria ja papereita omassa työhuoneessaan.

Paperissa oli joskus myös mikroskooppisen pieniä jälkiä, joista pystyttiin selvittämään, millaista tulostinta oli käytetty. Tätä paperia ei ollut kuitenkaan tulostettu. Numerot oli kirjoitettu käsin, vaikkakin hyvin tarkasti ja täsmällisesti.

Hän laski kirjeen kädestään, pani iPadin päälle ja vilkaisi nettilehtiä samalla kun joi vesilasin tyhjäksi. Niissä ei ollut mitään kiinnostavaa. VG:n mielestä oli tärkeintä selostaa uusimmat ravitsemussuosituksukset heti yöllä. Hän jäi katselemaan valaistua näyttöä. Mieleen oli tullut ajatus, jota hän halusi kokeilla ennen kuin menisi uudestaan nukkumaan.

Hän vei iPadin ja muovipussit huoneeseen, jonka oli sisustanut työhuoneeksi. Kirjoituspöydän yhdessä laatikossa oli kirjekuoria, toisessa erilaisia kyniä. Hän valitsi mustan tussin ja työnsi iPadin kirjekuoreen. Näytön valo kuului kuoren läpi niin että hän pystyi lukemaan otsikon. Hän alkoi kopioida sitä tussilla kirjekuoreen. *Lihankulutus puolitettava.*

Kun hän otti iPadin pois, otsikko oli kuoressa selkein, lähes painetuilta näyttävin kirjaimin.

Näin kirjeen lähettäjä oli luultavasti tehnyt, käyttänyt tietokoneen näyttöä valopöytänä ja varmistanut, ettei käsialaan tulisi mitään yksilöllisiä piirteitä.

Hän jätti kokeilun esille ja meni makuuhuoneeseen. Ikkuna oli raollaan. Hän siirsi verhoa sivuun ja kurkisti ulos. Hyönteisiä kierteli katulampun valokehässä postilaatikon yläpuolella.

Ei se jää ainoaksi, hän ajatteli. Kirjeitä tulee lisää.

4

5. heinäkuuta 1999, klo 11.17

Hän yritti soittaa jo kolmatta kertaa, mutta vieläkö pu-
helimeen ei vastattu.

Oda Vaterland laski kuulokkeen. Levottomuus oli muuttunut huoleksi. Kalvavaksi aavistukseksi, että jotain oli vialla.

Tone oli ollut yksin kotona lähes kolme viikkoa. He olivat puhuneet puhelimesta joka päivä. Niin oli sovittu, Tone soittaisi kun tulisi illalla kotiin. Eilen illalla hän ei ollut soittanut.

Näin oli tapahtunut kerran ennenkin. Silloin Tone oli ollut Marian luona katsomassa videota ja tullut kotiin niin myöhään, ettei ollut halunnut soittaa ja herättää heitä. Tone oli kuitenkin vastannut puhelimeen aamulla. Se oli eteisessä hänen huoneensa oven vieressä. Tyttö kuulisi puhelimen soivan, nukkui hän miten sikeästi tahansa.

Oda kääntyi mieheensä päin. Oli ollut Arnen ehdotus, että he lähtisivät Beisfjordiin Narvikin lähelle kahdestaan ja antaisivat Tonen jäädä yksin kotiin.

”Hän ei vastaa”, Oda sanoi. ”Pitäisikö soittaa Marialle?”

Arne nyökkäsi ja söi viimeisen palan voileivästään.

Marian äiti vastasi. Oda selitti asiansa ja Maria tuli puhelimeen.

”Oletko puhunut Tonen kanssa?” Oda kysyi.

”En eilisen jälkeen. Hänellä on tällä viikolla iltavuoro.”

Arnen takana oleva seinäkello läheni puoli kahtatoista. Tytären pitäisi mennä töihin kahden ja puolen tunnin kuluttua.

”Tone ei vastaan puhelimeen”, Oda selitti.

”Kerron että olet soittanut kun näen hänet.”

Oda oli hetken hiljaa.

”Luuletko että hän voisi olla Dannyn luona?” hän kysyi.

Vastaus tuli epäröimättä:

”Ei. Se on nyt loppu.”

Se oli hyvä kuulla. Oda ei ollut koskaan pitänyt Danny Momrakista ja oli tyytyväinen suhteen päättymisestä. Siitä huolimatta palleaa vihlaasi. Hän ei ollut keksinyt muuta järkevää selitystä kuin että Tone olisi Dannyn luona.

”Tiedätkö onko hän tavannut jonkun toisen?” hän kysyi.

”Ei mitään vakavaa”, ystävätär vastasi. ”Ei ainakaan minun tietääkseni.”

”No, kiitos sinulle.”

Oda lopetti puhelun. Arne oli noussut.

”Pitäisikö soittaa Dannylle?” Oda kysyi, mutta keksi sitten toisen vaihtoehdon. ”Voisin soittaa Ernalle ja Torfinnille.”

Arne nyökkäsi.

Erna ja Torfinn olivat heidän naapurinsa, eläkeläispariskunta. He olivat olleet lapsenvahtina Tonella kun tytär oli pieni. Oda muisti numeron ulkoa.

Puhelimeen vastasi Torfinn.

”Onko jotain sattunut?” hän kysyi. ”Tehän tulette kotiin vasta ensi viikolla?”

”Niin”, Oda vastasi eikä yhtäkkiä tiennytkään, miten esittäisi asiansa.

”Mietin vain, onko puhelin kunnossa”, hän sitten sanoi. ”Tone ei vastaa. Ehkä kuuloke ei ole kunnolla paikallaan.”

”Selvä”, naapurin mies murahti. ”Voin käydä katsomassa.”

”Tiedäthän missä avain on?” Oda varmisti. ”Jos Tone ei avaa ovea.”

Avain oli autotallin räystäään alla. Niinä kesinä kun Tone oli ollut mukana lomalla, Erna ja Torfinn olivat pitäneet huolta talosta. Ottaneet postit ja kastelleet kukat.

”Mikä teidän numeronne on siellä pohjoisessa?” Torfinn kysyi. ”Soitan kun olen käynyt talolla.”

Oda ei muistanut numeroita oikeassa järjestyksessä ja pyysi Arnelta apua. Sitten hän laski kuulokkeen.

He odottivat mitään puhumatta. Oda siisti pöydän. Arne seisoi ikkunan vieressä ja raaputti maalia sormistaan, ei halunnut mennä ulos jatkamaan työtä. Beisfjordin talo oli hänen lapsuudenkotinsa. He olivat harkinneet sen myymistä, mutta asia oli jäänyt puheen tasolle. Lähinnä kai siksi, että kiinnostuneita ostajia oli niin vähän.

Kului kymmenen minuuttia. Kun puhelin soi, Odan pallea vihhlaisi uudestaan.

Torfinn soitti.

”Puhelimessa ei ole mitään vikaa”, hän ilmoitti.

”Oliko Tone kotona?” Oda kysyi.

”Ei.”

Arne oli kääntynyt selin ikkunaan.

”Kysy pyörästä”, hän kehotti.

”Oliko Tonen polkupyörä siellä?” Oda kysyi. ”Hän jättää sen yleensä ulko-oven viereen.”

”Ei ollut”, Torfinn vastasi.

”Milloin näit hänet viimeksi?”

Torfinn yskähti.

”Täytyy kysyä Ernalta.”

Oda kuuli pariskunnan keskustelevan. He tulivat siihen tulokseen, että Erna oli nähnyt Tonen kaksi päivää sitten.

”Se oli sunnuntaina”, Torfinn selitti. ”Mutta pidämme pihaa silmällä. Pyydän häntä soittamaan kun hän tulee.”

Oda kiitti ja lopetti puhelun. Hän oli onnistunut pitämään äänensä rauhallisena, mutta kädet vapisivat epätoivosta. Hän laski hapuillen kuulokkeen paikalleen ja jäi seisomaan avuttomana. He olivat niin kaukana. Tulomatkaan oli kulunut kaksi päivää. Ilman yöpymistäkin kestäisi runsaan vuorokauden ajaa kotiin.

”Onko sinulla grillin numero?” Arne kysyi. ”Ehkä hän on vaihtanut vuoroa jonkun kanssa.”

Se oli tietysti mahdollista ja selittäisi tilanteen. Tone oli voinut mennä illalla aikaisin nukkumaan ja nousta aikaisin aamulla.

Sormet täristen Oda selasi muistikirjaa. Löydettyään numeron hän ojensi muistikirjan Arnelle.

”Soita sinä”, hän pyysi.

Arne nosti kuulokkeen ja soitti. Esitteli itsensä ja kysyi Tonea. Vastaus oli lyhyt.

”Ymmärrän”, Arne sanoi. ”Mutta hän oli töissä eilen illalla?”

Oda käsitti mitä grilliltä oli vastattu. Hän veti tuolin lähemmäksi ja istuutui.

”Soita Dannylle”, hän sanoi kun puhelu oli loppunut. ”Jospa hän kuitenkin...”

Arne näytti vastahakoiselta mutta kysyi:

”Onko sinulla numero?”

Oda saneli numeron.

Puhelin hälytti pitkään.

Danny asui äitinsä luona. Vanhemmat eivät olleet naimisissa ja isä oli muuttanut pois Dannyn syntymän jälkeen. Danny oli Tonea vuotta vanhempi. He olivat olleet kauniin näköinen pari, mutta Danny ei ollut Tonelle hyvää seuraa. Yläkoulun jälkeen poika oli käynyt kaksivuotisen mekaanikkolinjan ja tehnyt vähän töitä setänsä korjaamolla, mutta vakituista työpaikkaa hänellä ei ollut. Oda oli kuullut juttuja juhlimisesta ja tappeluisista. Hasiksestakin oli puhuttu, ja Oda tiesi että Danny oli jäänyt

kauppakeskuksessa kiinni näpistelystä. Ei hänen työaikanaan, mutta silti oli tuntunut ikävältä kun Tone oli tuonut ensimmäisen kerran poikaystävänsä kotiin. Danny oli käyttäytynyt kohteliaasti, mutta keskustelu oli ollut vaivautunutta.

”Onko Danny kotona?” Arne kuului kysyvän.

Vastaus oli lyhyt. Puhelimessa oli tietysti äiti. Oda käsitti pojan nukkuvan.

”Emme ole tavoittaneet Tonea puhelimella”, Arne selitti.

Dannyn äiti sanoi jotain.

”Aivan niin”, Arne vastasi. ”Ajattelin vain, voisiko Danny tietää jotain.”

Oda nousi ja siirtyi lähemmäksi.

”Hän käy kysymässä Dannylta”, Arne sanoi.

Dannyn äiti palasi puhelimeen. Oda seisoi niin lähellä että kuuli mitä hän sanoi.

”Danny on nähnyt hänet viimeksi ennen viikonloppua. Valitaan.”

Kuuloke laskettiin paikalleen.

”Hän käy joskus uimassa”, Oda sanoi. ”Kun tulee töistä kotiin. Yksin.”

Ajatus oli pyörinyt mielessä jo jonkin aikaa.

”Ehkä hänelle on sattunut jotain”, hän lisäsi. ”Onnettomuus.”

”Odotetaan kahteen asti”, Arne sanoi. ”Jos hän ei tule työpaikalle, meidän täytyy soittaa poliisille.”

5

Posti ei ollut vielä tullut kun Wisting lähti kotoa. Hän kävi varmuuden vuoksi katsomassa myös Linen postilaatikon.

Hän ajoi lyhyen matkan Stavernin pieneen keskusta- ja sieltä Larvikiin. Matkalla tuli kaksi paloautoa vastaan vilkkuvalot päällä. Ensin miehistöauto ja sen perässä suuri tikasauto. Hän väisti tien laitaan. Ensimmäisessä autossa palomiehet napittivat takkejaan ja kiinnittivät kypäriä. Lähtiessään ajamaan Wisting katsoi taustapeiliin, mutta missään ei näkynyt savua.

Poliisitalon takapihalla oli paljon tyhjiä pysäköintiruutuja. Hän jätti auton mahdollisimman lähelle henkilökunnan ovea ja meni sisään.

Kellarikerroksessa hän tervehti paria kesälomittajaa, joiden nimiä ei muistanut. Muissa kerroksissa oli hiljaista. Mikään ei viitannut siihen, että katoamisen tutkinnassa olisi tehty läpimurto tai että jotain muuta kiinnostavaa olisi tapahtunut.

Hän pysähtyi Bjørg Karinin toimiston ovelle ja sanoi hei.

”Paperit ovat tulleet”, Bjørg Karin sanoi. ”Ne ovat sinun pöydälläsi.”

Hän nyökkäsi Wistingin työhuoneeseen päin.

”Ja minulla on täällä tuoretta kahvia.”

Wisting kiitti hymyillen.

”Käyn hakemassa kupin”, hän sanoi.

Björg Karin kaatoi kahvia kuppiin kun hän tuli takaisin.

”Mitä tänne kuuluu?” Wisting kysyi.

”Ihan hyvää”, Björg Karin vakuutti. ”Mutta Christine Thiis on sairauslomalla. Hän oli eilenkin poissa töistä, meillä ei ole nyt poliisijuristia.”

Wisting maistoi kahvia.

”Onko se jotain vakavaa?”

”En usko. Hän oli käynyt lääkärissä ja siellä oli kehotettu otamaan rauhallisesti muutama päivä. Hammer on kokouksessa Drammenissa, olisitko halunnut puhua hänen kanssaan?”

”Tulin vain vilkaisemaan sitä vanhaa juttua”, Wisting sanoi.

Björg Karin istui pöytänsä taakse ja katsoi tietokoneen näyttöä.

”Tiedätkö missä palaa?” Wisting kysyi.

”Kleiserin talo palaa”, Björg Karin vastasi.

”Taas?” Wisting sanoi yllättyneenä.

Björg Karin naputteli näppäimiä ja katsoi johtokeskuksen tiedot.

”Kaksikymmentä minuuttia sitten tuli ilmoitus, että talo on syttynyt uudestaan”, hän selitti. ”Palo oli tietysti jäänyt kytemään.”

Antonia Kleiserin talon tulipalo oli viimeinen juttu, jota Wisting oli tutkinut ennen lomaa. Tekniikka arveli että vanhan talon sähköjohdoissa oli ollut vikaa, mutta raportti ei ollut vielä valmistunut. Palo oli alkanut yöllä. Antonia Kleiser oli 82-vuotias leski. Hänet oli löydetty kuolleenä makuuhuoneen lattialta.

Wisting kiitti kahvista ja meni omaan työhuoneeseensa. Kirjoituspöytä oli yhtä siisti kuin hänen lähtiessään lomalle, paitisi että keskellä pöytää oli suuri arkistolaatikko.

Hän otti kannen pois ja nosteli seisaaltaan kansiotsi laatikosta. Kuusi vihreää kansiota, jotka oli suljettu haurastuneella kumirenkaalla. Jokaisen kanteen oli kirjoitettu syytetyn nimi. Sukunimi kokonaan isoin kirjaimin ja etunimet tavallisesti. MOMRAK,

Dan Vidar. Viisi kansiota oli numeroitu roomalaisin numeroin yhdestä viiteen.

Kakkosessa oli kaikki uhriin liittyvät tiedot sekä *Ilmoitus kadonneesta henkilöstä*, lomake josta rikostutkinta oli saanut alkunsa.

Kolmosessa oli tekniset raportit, nelosessa todistanlausunnot ja viitosessa kaikki syytettyyn liittyvä.

Ykkösessä oli viralliset asiakirjat joka kerralta, kun tapaus oli siirtynyt järjestelmässä eteenpäin. Ensin paikallisen poliisijuristin allekirjoittama paperi, jossa vaadittiin käräjäoikeudelta epäillyn määräämistä tutkintavankeuteen, sitten oikeuden myönteinen päätös. Tutkinnan valmistuttua syyttäjälle esitettiin syytteen nostamista ja mukana oli perustelu, lyhyt tiivistelmä todisteista. Se oli yleensä kiinnostavinta luettavaa arkistoiduissa tapauksissa. Useimmiten se oli selkeä katsaus, josta sai nopeasti yleiskuvan asiasta.

Kansiossa oli lisäksi tuomiot, sekä käräjäoikeuden että valituksen jälkeen myös hovioikeuden. Wisting käänsi viimeisen sivun esiin ja luki loppulausunnon sekä hovioikeuden määräämän rangaistuksen.

Vastaajalla on ollut selkeä kostomotiivi eikä hän osoita minikäänlaista katumusta. Toiminta on ollut äärimmäisen itsekästä ja teon toteutustapa häikäilemättömän aggressiivinen. Vastaajan oikeudessa esittämä lausunto on täysin epäuskottava eikä mitään lieventäviä asianhaaroja ole. Syyttäjä vaatii vastaajalle 17 vuoden vankeusrangaistusta, josta vähennetään tutkintavankeuden 168 päivää. Oikeus on päättänyt suostua syyttäjän vaatimukseen.

Wisting oli ajatellut että nimettömien kirjeiden lähettäjä halusi nostaa esiin selvittämättä jääneen tapauksen, tai ainakin sellaisen jossa syyllisyys oli jäänyt jotenkin epäselväksi, mutta tuomio oli selkeä, perusteltu ja yksiselitteinen.

Seitsemäntoista vuoden tuomio tarkoitti, että Dan Vidar Momrak oli jo päässyt vapaaksi. Rekistereistä selviäisi, missä hän nykyään oleskeli ja mitä hän teki.

Wisting käynnisti tietokoneen ja huomasi syrjäilmällä, että ovelle oli tullut joku. Hän kääntyi ja hymyili Maren Dokkenille.

”Tulitko jo takaisin?” Maren kysyi.

”Vain käymään”, Wisting vastasi.

Maren Dokken oli saanut siirron järjestyspuolelta loukkaantuttuaan vakavasti räjähdyksessä. Hänellä oli vasemmassa poskessa lähellä korvaa arpi, jonka sai peitettyä hiusten alle piiloon. Olkapäässä oli vakavampi vamma, vasen käsivarsi ei liikkunut kunnolla. Hän ei pystyisi enää kenttätyöhön. Siirto rikostutkijaksi oli ollut henkilöstöpolitiikkaa, mutta koska organisaatiomuutoksissa vähennettiin jatkuvasti paikallista henkilökuntaa, hän oli tervetullut. Sitä paitsi hän oli taitava. Wisting oli työskennellyt kolmekymmentä vuotta sitten hänen isoisänsä kanssa, ja Marenissa oli samoja ominaisuuksia. Kärsivällisyyttä ja tarkkuutta. Lisäksi hän pystyi hallitsemaan laajoja ja mutkikkaita kokonaisuuksia, huomasi hyvin yksityiskohtia ja käsitti yhteyksiä.

”Katoamistapaus?” Wisting kysyi nyökäten Marenin käsissä oleviin papereihin päin.

Maren nyökkäsi.

”Kaikki tutkivat sitä.”

”Mihin suuntaan jäljet viittaavat?”

”Aviomieheen.”

”Onko näyttöä?”

”Ei, mutta jotain hämärää hänessä on.”

Wisting nojasi tuolinselustaan merkiksi, että halusi kuulla lisää.

”Hän on antanut kolme lausuntoa”, Maren aloitti. ”Ensin partiolle, joka kävi hänen kotonaan kun hän ilmoitti vaimonsa kadonneen, ja sen jälkeen kahdessa kuulustelussa. Lausunto on ollut joka kerta samanlainen.”

Wisting nosti päätään. Syyllisyyden ensimmäinen merkki oli yleensä se, että epäilty alkoi muutella lausuntoaan.

”Sanatarkasti samanlainen”, Maren jatkoi. ”Kun ihminen ker-
too saman tarinan monta kertaa, siinä on yleensä pientä vaihte-
lua. Jokin yksityiskohta jää pois ja jokin muu tulee mainituksi.
Sanamuotokin voi vaihdella, jokin laatusana tai ilmaus on toi-
nen kuin edelliskerralla. ’Kymmenen maissa’ eikä ’kymmenen
aikaan’. Jotain sellaista. Erik Roll esittää aina täsmälleen saman-
laisen lausunnon kuin olisi opetellut sen ulkoa.”

Wisting tiesi, että keksityn tarinan toistaminen oli vaikeaa.
Valehtelija keskittyi yleensä kertomaan tapauksesta joka kerta
tarkalleen samalla tavalla. Silloin tutkijoiden oli vaikeampi saa-
da hänet kiinni epäjohdonmukaisuuksista, mutta valehtelijalta
vaadittiin suuria näyttelijänlahjoja että hän pystyi esiintymään
uskottavasti.

”Mistä siinä erimielisyydessä oli kysymys?” Wisting kysyi
muistaen mitä oli lukenut lehdestä. ”Siinä, jonka takia nainen
lähti baarista yksin kotiin?”

”Rahasta. He alkoivat riidellä siitä kumpi maksaisi laskun, ja
riita laajeni muihinkin raha-asioihin. He ovat aika tiukoilla.”

Tavallinen syy. Raha tai mustasukkaisuus.

Puhelin soi jossain huoneessa.

”Se on minun”, Maren sanoi ja lähti.

Wisting keskittyi paperipinoonsa ja otti esiin ensimmäisen
asiakirjan. *Ilmoitus kadonneesta henkilöstä*. Oli aina kiinnosta-
vaa tietää, mistä tapaus alkoi.

Raportin oli kirjoittanut konstaapeli Kathe Ulstrup. Wisting
ei tuntenut häntä. Raportti oli lyhyt, siinä oli vain muistiinpanot
Tone Vaterlandin isän puhelinsoitosta. Isän ja äidin tietojen mu-
kaan tytär oli nähty viimeksi kun hän lähti töistä edellisenä il-
tana kello 20.30. Siitä oli ilmoituksen kirjaamishetkellä kulunut
seitsemäntoista tuntia.

Ensimmäisissä kuulusteluissa varmistui, että tytön oli täyty-
nyt kadota lähdettyään töistä grilliltä kotiin Damstienille. Mat-
kaa oli vain kolme kilometriä. Työkavereiden mukaan tyttö oli

lähtenyt töistä tavalliseen tapaan, mutta yksikään naapureista ei ollut nähnyt hänen tulevan kotiin.

Etshintöiden alkuvaiheessa oli ilmeisesti oletettu, että Tone Vatterland oli hukkunut. Nopeasti oli selvinnyt, että hänellä oli tapana poiketa uimaan töistä palatessaan. Rannalta ei kuitenkaan löytynyt mitään, ei vaatteita, ei polkupyörää eikä reppua. Siitä huolimatta naaraukset aloitettiin. Ruumis löytyi vasta kahden päivän kuluttua, ja silloin selvisi että tyttö oli murhattu.

Wistingin oli vaikea keskittyä. Jokin vaivasi. Katse kääntyi ikkunaan. Suuri purjeverne oli tulossa vuonoon.

Hän työnsi tuolia taaksepäin, nousi ja meni Bjørg Karinin huoneeseen.

”Joko tulipalo on sammutettu?” hän kysyi.

Bjørg Karin katsoi tietokoneelta.

”Täällä sanotaan että palo on hallinnassa”, hän vastasi. ”Ei muuta.”

Wisting nyökkäsi kiitokseksi ja palasi huoneeseensa. Hän sulki kansiot, pujotti kumirenkaat niiden ympärille ja nosteli kansiot takaisin arkistolaatikkoon. Sitten hän otti laatikon kaimaloon.